

REGISTERBLAD

Namn och datum: Mattias Jansson (980915), Cecilia Persson (990126)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och namn:

NRO01041 FASTERNA

Kommun: Norrtälje (0188)

Kartblad: 11I NO

Area: Ca 1 740 ha, varav 1 620 ha land och 120 ha vatten

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken

Agrara kulturlandskapsregioner: Mälardalens odlingsbygder

Landskapsform: Sprickdalslandskap

Riksvärde

Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora
	Drumliner	
	Limnogen strandkomplex	Sötvattenstrandäng
		Vassar
		Fauna
Fauna		

Värdeomdöme: Området utgör ett för Upplands inland representativt odlingslandskap. Det är en odlingsbygd med lång kontinuitet och mångformighet och med en rik flora och fauna. Många naturbetesmarker och ett komplex av strandvåtmarker förekommer. Området hyser också ett antal väl utvecklade drumliner.

Hagmarkerna innehåller art- och individrika växtsamhällen med arter som fältgentiana, låsbräken, kattfot, älvväxing, klasefibbla, solvända och vildlin.

Det limnogen strandkomplexet av bland annat vassar, strandsumpskog och sötvattenstrandäng tillhör regionens största och har höga ornitologiska värden.

Området har en rik fågel- och fladdermusfauna. På sötvattenstrandängarna häckar bland annat storspov, årta och skedand. Hagmarker, ädellövskog samt strandzon med strandskog, våtmark och vatten utgör tillsammans regionens mest värdefulla livsmiljö för fladdermöss. Här förekommer 11 av Sveriges 16 fladdermusarter.

Moränryggarna är antagligen de enda äkta drumlinerna i denna del av landet.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel i naturbetesmarker, omfattande nybebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar och vägdragningar.

Ingrepp som förändrar drumlinernas ytförhållanden är inte förenliga med naturvårdens intressen. Det är inte heller avverkning av ädellövskogspartier, av skog längs stränderna eller av sumpskog.

Inte minst för fladdermössens skull är det viktigt att bevara äldre byggnader. Omfattande renoveringar kan dock förstöra deras vinter- och sommartillhåll. Fladdermössen är också beroende av Skedvikens egenskaper som producent av insekter. Det är viktigt att dessa egenskaper inte förstörs genom utsläpp, reglering, bebyggelse vid stränderna eller upphört bete.

Områdets huvuddrag: Slättsjön Skedviken omges av ett öppet odlingslandskap utom i söder där barrskog dominerar. Riksintresset omfattar en stor del av odlingslandskapet, främst väster och norr om sjön. Området är varierat med åkrar, hagmarker, löv- och barrskogspartier, våtmarker, byar och gårdsbebyggelse. Många av odlingslandskapets naturtyper är representerade.

Minst fyra väl utvecklade drumlinor, långsträckta mjukt spolförmiga moränryggar, ger form åt landskapet nordväst om Skedviken. Några är över 1 kilometer långa och upp till 20 meter höga. Ryggarna genomkorsas av vägen mellan Fasterna och Rånäs. Antagligen är de de enda äkta drumlinerna i länet. På drumlinerna är hagmarker, skogspartier och bebyggelse belägna.

En rad byar och gårdar ligger på höjder i landskapet runt Skedviken. Många av dessa bebyggelselägen har mycket lång kontinuitet och kan knytas till järnåldersgravfält. Många av gårdarna har också en välbevarad historisk karaktär vad gäller byggnader, vägar och markens ägostruktur.

Kring bebyggelsen i området finns ett markant inslag av ädellövträd. Runt Rånäs sjukhem finns ädellövskogspartier med grov ask, alm och lönn.

Många olika typer av naturbetesmarker är representerade i området. Bland dessa kan nämnas betade sötvattnestrandängar längs Skedviken och artrika öppna hagmarker vid Alby. Vid Alby växer bl.a. låsbräken, knägräs, älvväxing, jungfrulin, fältgentiana, grå ögontröst, ängsskallra, kattfot och klasefibbla.

Våtmarkerna vid Skedviken utgörs av långsträckta vass- och sävbälten, strandängar och strandsumpskog. Sumpskogen består främst av klibbal och enstaka glasbjörkar.

Våtmarkerna vid Skedviken är en viktig fågellokal. Strandängarna är en av länets få häcklokaler för storspov. Vissa år häckar även skedand och årtå. Regelbundet häckar rördrom, kricka, brunand, storskrake, brun kärrhök och ängspioplärka.

Sjön och dess omgivning är också en värdefull rastlokal för många arter.

Den sänkta Målsjön vid Målsättra är en annan våtmark. Vegetationen domineras av vass och säv samt lövsumpskog.

Strandsumpskog, öppna vattenytor, hagmarker och bestånd av äldre ädellövträd är viktiga biotoper för fladdermöss. Området runt Skedviken är en av landets främsta fladdermuslokaler och hyser en för dessa

delar av landet praktiskt taget komplett fladdermusfauna. Tre av arterna; dammfladdermus, fransfladdermus och trollfladdermus är ytterst sällsynta i Sverige. De viktigaste områdena är Mörby slottsruin med omgivande lövträdsbestånd, Rånäs slott med park av lövträd och strandskog, Alby strandhage samt den utanför riksintresset belägna Djurgårdsudden.

Anmärkningar: Området närmast Skedviken ingår i Länsstyrelsens naturvårdsprogram (objekt nummer 88.54). Området omfattas av Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 88.30) och den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet (objekt nummer AB 8801, 88-010). Målsjön och strandområdet längs Skedviken ingår i den riksomfattande våtmarksinventeringen (objekt nummer 11I6H01 och 11I6H02). Skedviken med omgivande landskap utgör riksintresse för kulturminnesvärden, nr K AB 85, Skedviken.

Referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1976: Geologiskt intressanta objekt i Stockholms län, inventering utförd av Erik Elfström 1975. Rapport nr 1976:12. Planeringsavdelningen / Naturvårdsenheten.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1983: Naturvårdsprogram för Stockholms län, del 1. Skyddsvärda områden för naturvård och friluftsliv.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 1 –Natur- och Kulturmiljöer.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 2 –Äng och Hage.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Ängar och hagar. Rapport nr 1993:18.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1996: Naturkatalog för Stockholms län (remissupplaga).

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1997: Våtmarksinventering i Stockholms län. Rapport nr 1997:1.

Naturvårdsverket, 1996: Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Etapp 1. Rapport 4815.

Strid T, 1996: Fågelliv. Länsstyrelsen i Stockholms län.